

Protokoll for elektronisk saksbehandling i sak 15/22

Høringsuttalelse – Endring i domstolstruktur

Medlemskommunene i Vest-Finnmark Rådet mottok e-post med forslag til uttalelse den 8. april 2022, med frist for avstemming 22. april 2022.

Ved fristens utløp hadde alle 7 medlemskommuner tiltrådt forslaget til uttalelse uten forslag til endringer, og uttalelsen anses vedtatt enstemmig.

Vest-Finnmark Rådets medlemskommuner har den 22. april 2022, i sak 15/22, vedtatt følgende enstemmige høringsuttalelse vedrørende endring/reversering i domstolstrukturen. Rådets høringsuttalelse har særskilt fokus på domstolstrukturen i rettskretsen for Vestre Finnmark tingrett:

Endring i domstolstrukturen i Vest-Finnmark

For Vestre Finnmark tingrett ble det innført felles ledelse for tidligere Alta tingrett og Hammerfest tingrett allerede i 2019, to år før domstolstrukturen trådte i kraft 1. mai 2021. Dagens Sorenskriver har base i Alta. Beslutningen om felles ledelse mellom de to rettsstedene ble tatt etter initiativ fra de ansatte ved daværende Hammerfest tingrett.

Domstolreformen førte til at Alta tingrett og Hammerfest tingrett ble slått sammen til Vestre Finnmark tingrett. De to tingrettene fikk imidlertid allerede i 2019 felles ledelse, og sorenskriver har siden dette hatt fast kontorsted i Alta med kontordager annenhver uke i Hammerfest. Hammerfest tingrett var tidligere en liten tingrett som de siste årene blant annet har hatt utfordringer knyttet til rekruttering og stabil bemanning. Sammenslåingen har gitt positive utslag i form av et større og mer robust fagmiljø som gir rom for spesialisering. Tilbakemeldingene er videre at sammenslåingen har ført til større fleksibilitet som igjen har ført til en bedre ressursutnyttelse og en mer effektiv saksgjennomføring. Tingretten ønsker derfor ikke en reversering.

Vest-Finnmark Rådet har i forbindelse med utarbeidelsen av denne høringsuttalelsen lyttet til vurderinger og erfaringer fra de ansatte og tillitsvalgte i Vestre Finnmark tingrett, erfaringer formidlet fra innbyggere og ansatte i våre medlemskommuner, samt relevante vedtak i medlemskommunene.

Ressursutnyttelse og kompetanseutvikling

Medlemskommunene i Vest-Finnmark Rådet opplever redusert saksbehandlingstid, mer rasjonell ressursutnyttelse og styrket rettskompetanse etter sammenslåingen av Alta tingrett og

Hammerfest tingrett. Signalene vi mottar fra våre ansatte og innbyggere er også positive til resultatene som har kommet i etterkant av etableringen av Vestre Finnmark tingrett.

Tilbakemelding fra Vest Finnmark tingrett ved Sorenskriver er at de ansatte og de tillitsvalgte er enige om å beholde dagens organisering. De opplever gode effekter av sammenslåingen ved større fleksibilitet og mindre sårbarhet enn tidligere, og at man får sikret kompetanseutvikling blant de ansatte på en helt annen måte enn hva som var tilfellet før sammenslåingen. De opplever daglig store fordeler ved at ansatte ved begge rettssteder bidrar positivt til utvikling av domstolen. Ikke minst klarer man nå å få avvirket saker som gjelder barns rettigheter raskere nå enn tidligere, ved at fleksibilitet blant dommerne etter sammenslåingen er større.

Nærmere om barns rettigheter

For Vestre Finnmark tingrett har sammenslåingen bidratt til å styrke barns rettigheter, noe som kan synliggjøres med et eksempel fra gjennomføringen av en barnevernssak som ikke hadde vært mulig før sammenslåingen (Sorenskriver Vestre Finnmark tingrett Torbjørn Saggau Holm informerer);

«Den 29. oktober 2021 ble det uttatt stevning for Vestre Finnmark tingrett med krav om at midlertidig vedtak om plassering utenfor hjemmet etter lov om barneverntjenester § 4-6, 2. ledd, truffet av barneverntjenesten i en av kommunene i rettskretsen, skulle oppheves. Det ble sendt pålegg om tilsvar, og tilsvar fra kommunen ble inngitt 11. november 2021. Saken hørte inn under trekningskrets Hammerfest. Ved rettssted Hammerfest var det ingen ledig dommer. Tingrettsdommeren hadde berammet andre saker og dommerfullmektigen, som ikke bør ha saker etter lov om barneverntjenester, hadde avspasering i desember og var bortreist.

Tingrettsdommeren som har fast arbeidssted ved rettssted Alta, men som er ansatt ved Vestre Finnmark tingrett og er forpliktet til å ta saker ved rettssted Hammerfest, hadde derimot ledig kapasitet i uke 51 og 52 og ble pålagt og ta saken. Hovedforhandling ble berammet 21. og 22. desember 2021, med påfølgende dager til domsskriving. Uten sammenslåingen av de tidligere tingrettene i Alta og Hammerfest til Vestre Finnmark tingrett, ville det ikke ha vært mulig å få berammet hovedforhandlingen med tre prosessfullmektiger 6 uker etter at saken kom inn til retten. En slik sak krevde tre dagers hovedforhandling med påfølgende fire dager til domskonferanse og domsskriving.

Jeg arbeidet tidligere som kommuneadvokat i Alta kommune og opplevde nærmest i hver eneste sak som gjaldt overprøving av fylkesnemndas vedtak i akuttsaker, at sakene ble trukket for tingretten grunnet at saken ble berammet nærmest samtidig med at hovedsaken ble behandlet i fylkesnemnda. Jeg har nevnt en sak som eksempel, men vi klarer nå ved å ha fått større fleksibilitet ved bruk av dommerressurser, å få behandlet de aller fleste saker som gjelder barns rettigheter innen rimelig tid etter at de inkom til retten. Dette skjedde ikke tidligere. Jeg har flere eksempler på at vi klarer å behandle saker som gjelder barns rettigheter på en mye raskere måte enn tidligere.

Som kjent så er staten forpliktet til å sørge for prosessuelle garantier som på praktisk og effektivt vis beskytter barnets interesser, se EMD, Strand Lobben og andre v. Norge (37283/13) avsnitt 207. Se også HR-2020-661-S (avsnitt 95). Herfra hitsettes:

«Statene plikter dessuten å sørge for prosessuelle garantier som på praktisk og effektivt vis beskytter barnets interesser.»

I denne forbindelse viser EMD til FNs barnekomité's generelle kommentar om barnets beste, hvor det fremgår at barnesensitive prosessuelle rettigheter må implementeres og følges. En reversering av domstolstrukturen vil for vårt vedkommende på ny medføre konvensjonsbrudd ved at saker som gjelder barns rettigheter ikke vil bli behandlet innen rimelig tid».

God distriktpolitikk

Eksisterende domstolstruktur er for denne regionen også god distriktpolitikk. Arbeidsplassene ved rettssted Hammerfest som var foreslått nedlagt, er nå sikret. Ved rettssted Alta, som har størst saksmengde, får retten nå brukt ressurser ved begge rettssteder til å få behandlet innkomne saker. Den digitale utviklingen har medført at det ikke lenger har noen betydning om dommere eller saksbehandlere har arbeidssted i Alta eller Hammerfest.

Dagens domstolstruktur har medført at det er ansatt en ny saksbehandler ved rettssted Hammerfest og vil også få ansatt en ny tingrettsdommer ved rettssted Hammerfest.

Den samiske dimensjonen

Av høringsdokumentet (s.12) fremkommer det at flere, etter innføring av ny struktur, har fryktet for manglende forståelse for samisk kultur i de nye domstolene. Det er derimot ingen nærmere beskrivelse av hva som definerer den samiske kulturen, men det henvises til NOU 2016:18 «Hjertespråket», og begrepet «samiske hensyn».

I denne sammenheng er det viktig å understreke at Vestre Finnmark Tingrett med Alta som en av domstolene er et svært viktig samisk område. Alta kommune er en av nasjonens største reindriftskommuner på våren, sommeren og høsten. Videre er Alta landets 2. største samiske kommune, vurdert ut fra Sametingets valgmanntall pr.30.06.2021. Alta kommune har også flere samiske barnehager og en betydelig satsing på samisk språkopplæring i grunnskolen. Den samiske befolkningen i regionen utgjør altså en vesentlig del av rettskretsen.

Det er derfor grunn til å kunne hevde at også den samiske dimensjon utgjør en naturlig del av innholdet i Vestre Finnmark tingrett. Av høringsdokumentet kan det se ut som om at den samiske dimensjonen er et fraværende element, men alt tyder på at dette også er godt ivare tatt av eksisterende struktur gjennom Vestre Finnmark tingrett.

Vurderinger

Ny domstolstruktur kom på plass etter at Domstolkommisjonen hadde gjennomgått tidligere strukturer og virkninger at disse. Kommisjonens utredning og forslag ble sendt på høring sen vinteren 2020. Parallelt med at Domstolkommisjonen leverte sin NOU, gjennomgikk også Riksrevisjonen saksbehandlingstiden for domstolene i Norge. Riksrevisjonen konklusjon var at flere domstoler ikke klarte å oppfylle Stortingets mål om saksbehandlingstid i straffesaker, noe som av Riksrevisjonen ble beskrevet som «svært alvorlig».

Basert på disse to utredningene fremmet Departementet en proposisjon til Stortinget som ble behandlet i desember 2020. Formålet med å utvide rettskretsene var, i henhold til Prop. 11 L (2020–2021), å legge til rette for mer fleksibel og effektiv ressursutnyttelse, i tråd med Riksrevisjonens anbefalinger, og å skape større fagmiljøer med mulighet for moderat spesialisering og økt bruk av rettsmekling.

Nå ønsker altså det samme Departementet å endre vedtatt struktur;

«Departementet ønsker å sikre god rettsikkerhet og tilgjengelige tjenester for innbyggerne i hele landet. Tilgjengelige domstoler med nærhet til brukerne gir domstolene bedre lokal forankring og bedre forståelse for lokale forhold. Dette vil igjen kunne bidra til økt tillit til domstolene.» (pkt.3.1 s.7).

Dette innebærer at to utredninger av henholdsvis Domstolkommisjonen og Riksrevisjonen som dannet grunnlaget for vedtatt struktur, ikke lengre skal tillegges samme vekt som tidligere.

Vest-Finnmark Rådet vektlegger rettsikkerheten til innbyggere i regionen, og støtter derfor resultatene av de vurderinger som ble gjort av Domstolkommisjonen og Riksrevisjonen forut for ny struktur. Tilbakemeldinger for vår region, basert på den strukturen som er valgt, er så å si uten unntak positiv.

Konklusjoner

Vest-Finnmark Rådet ønsker å beholde dagens etablerte Vestre Finnmark tingrett, og støtter dermed ikke den foreslåtte endringen/reverseringen. Dette på bakgrunn av at den nye strukturen har gitt fordeler og styrket rettsikkerhet, både for aktørene, det rettssøkende publikum og ansatte tilknyttet Vestre Finnmark tingrett.

En forutsetning er opprettholdelse av de to rettsstedene Alta og Hammerfest, med felles ledelse, for slik å videreføre og bygge videre på de positive synergiene som vi opplever i etterkant av etableringen av Vestre Finnmark tingrett fra 2019. Vi forutsetter også et opprettholdt fokus på den samiske dimensjonen, slik at også dette videreføres og styrkes som en del av Vestre Finnmark tingretts rettsutøvelse.

Vest-Finnmark Rådet har med dette falt ned på samme standpunkt som de fleste faginstanser og fagmiljø har tatt i denne saken, der vi ønsker å videreføre dagens struktur fordi dette styrker og effektiviserer domstolenes fagmiljøer og dermed også innbyggernes rettsikkerhet.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt Porsanger kommune fortsatt skal være underlagt rettskretsen til Vestre Finnmark tingrett, eller tilbakeføres til sin opprinnelige eller en annen rettskrets, mener Vest-Finnmark Rådet at Porsanger kommune er nærmest til å uttale seg om dette.